Ч. 16 (170). Львів, второк 23. січня 1923. почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

Перемишль
Впр. о. Зубрицький А.
Чацкого 6.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграмів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 5000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 7500 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 7500 мп. Зміна адреси 300 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Ціна примірника 200 мп.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Львів, 22. січня 1923.

Рефлекси. Трюізмом стало в останніх літах вираження: „Европа невигаслим вульканом“. Світова війна занадто богато внесла ферменту, до занадто інтензивного самопроявлення розбулила цілий ряд приспаних до недавна сил в Европі, щоб життя могло швидко вернути до рівноваги. До того маркантною рисою міжнародніх змагань останніх літ було те, що супротивні сили були майже рівні одна одній. Відсіля ні для кого несподівана затяжність Великої Війни і воєн 1919—1920 рр. Здавалобся, що ця затяжність буде достаточним аргументом, що при даному укладі майже рівних оден одній супротивних сил в Европі годі говорити про трівкий „мир переможців“ і тому при ліквідації воєн слід увійти на шлях взаїмних компромісів. Тимчасом серед напруження всіх своїх сил, у якому поодинокі народи змагалися за свої цілі під знаком гасла „боротьби аж до повної перемоги“ поклавши нечувані, надлюдські жертви, очевидно не міг прийти до рішаючого слова холодний обрахунок. А полягає він у тому, що при затяжній боротьбі перемогу може дати лише повне виснаження супротивника, а це неможливе, як довго супротивні сили майже рівні одна одній, бо тоді вони виснажуються рівночасно майже в незмінному відношенню. Непереможне бажання розгромити супротивника без решти подиктувало мирові трактати. Вони повинні були стати підставою продовження збройних змагань, світової війни при помочі безоглядної економічної боротьби, продовження війни „мировими засобами“, засобами економічної руїни. А тому все ще стоять проти себе сили, що боролися в 1914—20 рр. і все ще продовжують вони боротьбу на життя і смерть під гаслом: „аж до повної перемоги“. Війна 1914—20 рр. не зліквідована: „Европа невигаслим вульканом“.

Від Перського Заливу аж по Балтик цілий ланцюг областей усе ще „жде на остаточне вирішення своєї долі“. Задихаючися від перевтоми, з заціпленими зубами змагаються на них супротивні сили, брязче зброя у всіх закутках Европи, гостряться ножі де потайки, де явно — на Европу важким кошмаром наляг настрій тимчасовости положення, вичікування змін, воєн і катастроф.

В даному положенню дивне воно, що в слід за воєнними алярмами, які раз-у-раз несуться по Европі в останніх літах, що в слід за ними не приходить до того загально-европейського вибуху, на який люде з дня на день ждуть. До такого вибуху те-ж по всій імовірности не прийде. Правда — для цілого ряду поки-що переможених держав і народів війна видається одиноким виходом із положення. Всі вони культивують думку про відплату, всі вони розвивають мілітаристичний світогляд. Тільки-ж сьогоднішний мілітаризм переможених не є мілітаризмом сперед 1914 року, брутальним, певним себе, але оптимістичним і розентузіязмованим. Сьогоднішний мілітаризм переможених не досягає вижин ентузіязму, бо війни 1914—20 років за багато емоціяльної енергії вичерпали, щоб хоч який народ був сьогодні здібний до воєнного екстазу з 1914 р. Сьогоднішний мілітаризм поневолених є понурий і мстивий, є він безнадійно-фаталістичний, він — розпучливий. На підложу цього настрою справді кождої хвилі вибухнути може люта, без порівняння лютійша війна ніж всесвітна. Але немає сьогодні матеріяльних даних для війни: переможені держави й народи лежать сьогодні обеззброєні й економічно розтрощені. В цьому їхня сучасна трагедія: бажання війни не йдуть у парі з матеріяльною можливістю війни. Тож маркантною рисою змагань останніх літ є негативізм. У всесвітній війні держави й народи нищили супротивника, щоб із руїн його твердинь покласти фундаменти для власної могучости. Сьогодні про могутність не думають переможені: їхні змагання йдуть у тому напрямі, щоб падучи на дно, принаймні потягнути за собою те-ж і ворога свого. „Іде руїна европейської культури. Наближуємося до варварства!“ — ось іще один трюізм наших часів.

Яке-ж закінчення сучасної катастрофи передбачується? Видавалобся, що матеріяльна сила сьогодні за переможцями, що їхній залізний кулак у решті решт розлавити мусить переможених, хоч як вони пручалибся. Так рахують сьогоднішні переможці в Европі і на цьому заложенню всеціло побудована вся їхня політика. А одначе заложення неправильне. Перемогу дає або повне знищення ворога, як нищили його варвари на розсвіті середновіччя, або — моральна капітуляція переможеного. Сьогодні ніяка сила не здібна знищити противника так, як нищили їх Гуни, чи Вандали. Лишається лише друга можливість. Тільки-ж сьогоднішні переможці не рахуються з тим, що живемо в часах боротьби націй, не держав, що сьогодні в змаганнях свідомо беруть участь величезні міліонові суспільности, що не легко воно приневолити скапітулювати — націю. Сьогоднішне положення є продовженням затяжної війни 1914—20 рр. Війна оця ще не сказала свого останнього слова. Не швидко те-ж скаже його: вона затяжна, вона відбувається виснажуванням супротивників. Переможе той, у кого остане хоч би одно здорове нервове волокно тоді, коли у супротивника останній нервовий фібр розложиться.

Глибокого розуміння затяжного характеру сучасної борні в Европі вимагають від нашого народу наші часи. Вимагають вони впертого скріплювання наших сил свідомою, твердою, непохитною працею. Вимагають впертого подавлювання втоми. Вимагають: не шукати союзів ні компромісів, вимагають: **не капітулювати.**

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.

Зріст націоналізму.

Кол. німецький канцлер **Вірт** (раніше міністр фінансів і закордонних справ) помістив у „N. Fr. Pr.“ з 18. п. м. велику статтю п. н. „Змінення німецького націоналізму через Францію“, у котрій старається доказати, що саме політика побідників у відношенню до побіджених скріплює у них останніх націоналізм, — такий націоналізм, який є перейнятий ненавистю й бажанням пімсти. Автор статті говорить, річ ясна, виразно й виключно про Францію та її політику супроти Німеччини, про внутрішні німецькі настрої після воєнної катастрофи, про німецьку закордонну політику, про становище Льойда Джорджа й Ратенауа у справі відшкодувань, словом лише про ті два народи й дві держави, які були головними противниками й провідниками у світовій війні та які по нинішний день є головними особами на арені міжнародніх конфліктів. Недавній керманич політики одної з тих держав оперує спеціяльними прикладами й доказами, та висновок, до якого доходить, примінює до того спеціяльного твердження, яке поставив на горі своєї статті, у її наголовку. Але тема цікавить не тільки Французів і Німців. Поза цими двома націями є ще на світі десятки великих і малих народів, з яких більшість належить до двох різко протилежних гуртів: до групи побідників або побіджених. І політика насильства не є виключним привілеєм Франції, а почування ненависти й бажання пімсти, які родить така політика, були защіплені не лише у німецькому народі. І дати 1914—19 року можуть служити лише як останні ілюстрації до тих фактів, які відомі в історії **українського** народу ще як з 1169 і 1349 і 1654 року... Яка давня і яка нова історія!

Послухаймож — у коротенькому змісті — що каже д-р Вірт про змінення **німецького** націоналізму.

„Це цілком зрозуміло, що руїни, які війна принесла Франції, викликали у французькому народі велике озлоблення проти Німеччини. Воно й цілком зрозуміле, що знищені міста й провінції зберігають злобу й ненависть, як довго вони лежать у руїнах, та що злобна пропаганда ще дальше поглиблює ненависть у серцях тих, які втратили рідну домівку. Вкінци воно так само зрозуміле, що повільна відбудова й недостача необхідних будівельних матеріялів ставлять терпець пошкодованих на важку пробу“. Німецький уряд (дальше розвиває свою думку автор статті) та всі покликані до цього верстви й кола громадянства, а передусім, робітництво, неоднократно заявляли готовість приняться за відбудування зруйнованих французьких земель. Найкращим доказом на щирість таких намірів німецького уряду було покликання до кабінету д-ра Ратенауа. „Поки живу — каже д-р Вірт — зі зворушенням згадуватиму величні пляни й думки, які часто розвивав передімною отой незабутній діяч, сподіючись завернути ними економічне життя Европи й усього світа знову на мирний шлях. Кожна справа, завести в Европі мир і лад, мусить, як казав Ратенау, розпочатись з відбудовою зруйнованих земель північної Франції. Після якого року політичної освідомлюючої праці, найбільші промисловці приєдналися до погляду Ратенауа“. Недавно навіть Стіннес висловив в одній своїй великій промові таке саме переконання; стало ясно, що політична робота уряду сотворила психольогічні преміси для активної політики відбудови. Німецька політика змагала до усунення воєнної ненависти. Таким робом стає щораз більше зрозумілим факт, як оце один німецький професор написав книжку про „упадок Заходу“. Твір Шпенглера викликав в Европі велику сензацію та стрінувся у Німеччині з гострою критикою. Але й хто не погоджується з його історично-фільософічними міркуваннями, проте мусить таки признати, що без переможення взаїмної ненависти европейських націй, Европа є присуджена на смерть. Тому я за час мого уряду робив усе, щоби побороти ненависть, що істнує поміж европейськими націями і міркую, що можу покликати і противників

Пр. 35/23. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Громадський Вістник“ число 9. (163) з дня 13. I. 1923. в артикулі під заголовком: „В польському освітленню“ в уступі від слів: а) „Скандальна державна“ аж до: „на чолі“, б) „Характеристичне, що“ аж до кінця артикулу мі тить в собі єство ad б) провини з § 300 з. к. і § 24. зак. з 17. грудня 1862 число 463 Дн. drж. узнав доконану в дни 12. січня 1923 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 49[3] процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторов тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 13. січня 1923.

(Підпис нечиткий.)

моїх на свідків, що мої заяви були щирі й чесні".

„Після найбільшої катастрофи у своїй історії, після програної світової війни і після такого жахливого мирового договору, про можливість котрого ніхто і не думав, німецький народ заходився біля улаштування своєї хати по зразку нових державних форм. Не вважаючи на всі матеріяльні наслідки війни, Німеччина виявила в 1919 р. безпримірну волю до життя та відвернула небезпеку большевизму осягнувши порозуміння між буржуазією і робітництвом.

Большевицька Німеччина в союзі з большевицьким Сходом булаб тоді заявила, що війна ще не закінчена. „В 1914 р., поки ще не став відомим мировий договір, у Німеччині не було сліду ненависти проти Франції, Англії та Америки. Весь світ зітхав за ладом, миром і і запевненими харчами. Всі воєнні настрої щезли у неспокійних днях поразки, революції та небезпеки для соціяльного ладу. Настав великий момент для осягнення справжнього мира з Францією, мира, який уможливив би обом державам прожити спокійно одно століття, після того, як вони, ті дві держави, що стільки нової культури дали світови, шматували себе взаїмно на протязі одинадцяти століть у крівавих війнах". Мирова післявоєнна політика Німеччини зберігла її єдність. Переконання, що Франція запевнить їй можливість піднестися з упадку, могло би побідити думку про пімсту й почування ненависти. Алеж постійні погрози, окупації і подібні історії, з якими йдеться проти Німеччини, не можуть очистити Европу від настроїв пімсти. Й ойд Джордж теж вказував на можливість майбутньої визвольної війни, як що Франція не закине анексіоністичної рейнськоі політики. „Стрівожено питаємо, чи взагалі стара Европа є здібною добути собі справжнього мира. Між европейськими народами виринула в останніх роках нова ідея, яка нічим не виявлялась перед війною: **ідея поневолених народів**".

Версайльський договір не сотворив підстав для примирення між обома великими націями. Навпаки, він давав добру почву під розвій настрою розпуки. А проте німецький уряд взявся вести політику виконання мирового договору.

„Але з щораз більшим занепокоєнням і розчаруванням мусимо ствердити, що наші зусилля не найшли у Французів належної оцінки. Уряд перевів приписане льондонською нотою розброєння аж до найдальших ґраниць. Без двозначностей і без обмежень виконано тяжкі умови версайльського трактату. Щоб дати доказ щирого змагання до мира, ми приняли на себе обовязок розброїти 60-міліоновий нарід. Відповідальність за те дуже тяжка, а я особливо відчуваю тягар, який спочив на мені в хвилі, коли мене примушено зробити безборонною цілу Німеччину. До нині одначе сусідні народи не зробили ні одного кроку в напрямку розброєння. Европа має тепер більше багнетів, анїж перед війною, і тільки Німеччина в її середині остала без зброї і тут треба це сказати ясно і виразно — без охорони — в моменті, коли дві англьо-сасвкі великодержави своїм співділанням можуть запевнити Европі відбудову мира".

„Як що ми навіть розуміємо побоювання Франції перед Німеччиною, як наслідок війни, то всеж мусимо вказати на францувьку пропаганду, яка хоче представити Німеччину як воєнний арсенал". Всі ті балачки й історії про німецькі магазини зброї є дитячими байками, які могла створити тільки французька політика. Німецький нарід стоїть перед важнійшими завданнями, як воєнні приготування. Вона бореться за своє істнування, вона старається, щоби німецька єдність не була розбита, щоби в серці народу зберегти націю на щасливе і вільне майбутнє. Німеччина приняла льондонський ультімат, щоби усунути атмосферу ненависти, вона приняла умови, які перевисшали її сили, приняла числа заплат, які є економічним божевіллям.

„Я завжди належав до тих, що хотіли багато жертвувати для мира і свою працю в уряді я розпочав проклямацією про те, що Німеччина мусить змагати до мира. На протязі двох літ ми провадили енергічну політику виконування зобовязань, але сьогодні ми питаємо себе: „До чого воно довело? Вправді в Парижі є невеличкі круги, що ставляться до нас із зрозумінням, але ті круги не осягнули впливу на політику.

„Ціла Німеччина потрясена останніми подіями. Чи маємо стерпіти всі терпіння і окупацію? Чи маємо стерпіти політику, що засуджує нас на невільництво, що веде до тріумфу французького імперіялізму? Ті питання я ставив англійському урядови на весну 1922. Чи ми маємо бути жертвою і виступити перед німецький нарόд з тою політикою?

„В Генуї сказав Льойд Джордж до мене і Ратенауа, що колиб Німеччина не була приняла льондонського ультімату і не згодилася на політику відшкодувань, то союзні держави булиб розірвали Німеччину на шматки".

Похід Франції на Німеччину.

Нові транспорти французьких військ.

До Дортмунду прибули нові транспорти французьких військ, які мають завдання обсадити місто Гамм.

Нові французькі погрози.

Окупаційна влада рурського басейну загрозила німецьким промисловцям, що вишле їх за кордон, а їх приватне майно сконфіскує на випадок коли вони не достарчать вугля.

Деклярація промисловців.

Німецькі промисловці окупованої области зложили французькій владі декларацію, в якій категорично заявляють, що вони будуть підчинятися тільки німецькому урядові і що окупантові не удастья примусити Німців зрадити інтереси своєї вітчини.

Становище совітського уряду

„N. Fr. Presse" пише, що совітський уряд порішив заховати невтральність у французько-німецькому конфлікті і виступити активно тоді, як Польща виступить проти Німеччини.

Італія не візьме участи в окупації.

„Journal" доносить, що Муссоліні відповів французькому урядови відмовно і що Італія не візьме участи в окупації рурського басейну.

Німеччина не переговорює.

„N. Fr. Presse" пише, що німецький уряд порішив не вступати з Французами в жадні переговори. То становище уряду підпирають всі німецькі партії.

Французи задоволені.

Поанкаре заявив у Парижі, що Франція вповні задоволена із розвитку подій в рурському басейні. До тепер зареквіровано 40.000 тон вугля. І промисловці будуть поставлені за опір перед воєнний суд і примушені виповнити накази з Парижа.

Арештування Німців.

В Ессені сконфісковано державні копальні „Буф", „Westerhold" і „Nord Emcher". Всіх директорів фабрик арештовано і вивезено до Діссельдорфу.

Репараційна рада.

Репараційна рада в Парижі вибрала одноголосно президентом Берті, а заступником Сальва Раджіо.

Після кривавих ексцесів в Бохум.

Французький уряд усунув із становища команданта полку одного офіцера і потягнув його до відповідальности за криваві ексцеси в Бохум. На його місце прислано иншого полковника.

Вичікуюче становище Англії.

В Льондоні панує переконання, що Франція не осягне своєю політикою над Реном позитивних успіхів. Декляраціа Бонар Лоуа про невтральність Англії збільшила побоювання, що Франція буде осамітнена і скомпромітована. Загально панує переконання, що Англія збереже на дальше невтральність. Деінде припускають, що Англія може змінити своє теперішнє становище і що тільки хвилево Англійці заняли вичікуюче становище.

Транспорти вугля.

„Н. Фр. Пр." пише, що Франції удалося зареквірувати велику кількість вугля, і що з Ессен відходять великі транспорти до Парижа. На Рені появилося кілька кораблів навантажених німецьким вуглем

Голоси англійської преси.

Англійська преса загально висловлює думку, що французька окупація Рур приносить тільки шкоду і клопіт Европі. Виринає підозріння, що Франція не стремить до осягнення сплат відшкодувань, а до руїни і знищення Німеччини, щоби тим способом усунути німецьку небезпеку. Франція своєю політикою удержує Европу в непевному стані і повертає народи до середньовічного варварства. Окупація Рур ще більше захитала економічну рівновагу Европи і збільшила фінансову крізу, що може довести до катастрофи.

З польських справ.

Експозе Сікорского.

Дня 19. п. м. виголосив теперішний польський прем'єр Сікорскі експозе, в якому старався на свій спосіб зясувати сучасне положення Польщі, та шляхи до „направи Жечипосполітей", якими мав би піти його уряд.

На початку своєї промови підчеркнув Сікорскі вагу моменту, в якому обняв управу кабінету. Військовий одностр'й, в якому він стає перед соймом, має бути висловом не військових метод в правлінню, але безоглядної безпартійности. Програма праці уряду стає під кличем направи польської републики. Той клич повторювався в Польщі від непамятних часів, що „є доказом здорового відруху в народі до автокритики".

Щоби найти лікарство на недугу, конечно треба усталити діягнозу і це хоче зробити премієр в своїй промові. Згадує ендецькі авантури з 11. грудня м. р., убиття першого президента польської републики, що викликало „примару анархії", про що найкраще свідчили відзиви закордонної преси, які підчеркували недвозначно нездорову атмосферу в Польщі, яка загрожувала вибухом домашньої війни. Щоб здавити зло в зароді, заведено в столиці держави виїмковий стан. Виновників грудневих авантур потягнено до відповідальности, чим усунено можливість домашньої війни, а тим самим і чужої інтервенції. Партійні колотнечі не допускають до закінчення будови польської державности. В хаосі партійного еґоїзму ніхто не здобувся на підпорядкування особистих інтересів інтересам загального добра. В першій мірі досі ще не найдено тої золотої середини, без якої не може устоятися ніяка програма правління. Перший конституційний польський сойм полишив по собі кромі позитивних результатів і негативні. Польща не визбулася ще старих метод „сеймикування" і старої боязни перед тінню нарушення „absolutum dominium" в результаті чого падав кабінет за кабінетом, а державою правили представники інтересів розбіжних з добром загалу. А тим часом головним дезидератом здорового проводу є узгіднення усіх чинників, чого до тепер непомітно. Уряд п. Сікорского буде правити як виконавча інстанція, до якої праці не буде мати інґеренції той чи другий посол з хвилею, коли сойм чи сенат сказав в даному напрямі своє слово. Грізною недугою, яка нищить державний організм Польщі, це недостачі адміністрації. Польська адміністрація творена скороспішно, не дійшла ще до стану повної гармонії. Потворилися завявки держав в державі, які переймали на себе права, вирікаючись рівночасно обовязків. Армія урядників занадто численна, а мимо того не стоїть на висоті завдання.

Недостаточне почуття відповідальности в урядників потягає за собою катастрофальні результати. За надто часто не відріжняється в Польщі сильної влади від самоволі, не кождий урядник здає собі справу з того, що він є слугою а не паном суспільности, що він є сторожем а не жерелом закону. Найяркіще виступають ці сумні обяви на „кресах". Розбійнича оргія вивозу мусить раз скінчитися. Говорячи про загал польських „болячок" згадує Сікорскі про „мнейшосці народове", при чому не забув зареклямувати ославленої польської толеранції та пообіцяти „повну опіку і охорону" навіть для „Малорусінуф" як тільки вони виречуться мрій про „т. зв. жонд Петрушевіча" і „гасла українськей невалежносці на терене Малопольскі Всходней". Від льояльного становища Жидів залежить також їх повне урівноправнення.

Для узгіднення польського законодавства, без якого не мислиме уздоровлення адміністрації, міністр справедливости внесе протягом двох місяців ряд відповідних проєктів. Зменшенням видатків сподіється Сікорскі направити оплаканий стан польських фінансів.

Самовбийча ідея редукції війська не може найти применения. І тому ощадности в напрямі вивінування війська будуть зведені до мінімум.

В справі соціяльних реформ Сікорскі є визнавцем клича „за мінімум платні — максімум праці.

Приходи держави мусять бути помножені і тому треба завести цілий ряд нових податків. Перед санацією польських фінансів нема мови про усталення польської валюти. Уряд п. Сікорского задумує взятися до безоглядної боротьби з доріжнею і спекуляцією. На прикінці говорив Сікорскі про становище Польщі у відношенню до других держав Европи, підчеркуючи важність польсько-французького союза.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Совітська Росія.

Чехословацьке посольство у Владивостоці.

Чехословаччина вислала своє представництво до совітського уряду у Владивостоці.

Вранґлівці вертають до Росії.

З Варни виїхало 750 російських збігців б. членів армії Врангля, які порішили повернути до Росії і підчинитись совітському урядови. Кількасот Вранґлівців відмовилось повертати до вітчини.

Большевицькі ватаги перейшли Дністер.

Румунські ґазети пишуть, що большевицькі ватаги з Могилева перейшли Дністер і напали на румунські села. Прийшло до сутички із румунською прикордонною сторожю, яка прогнала ватагу за Дністер.

Совітсько-румунські переговори.

З приводу проектованих совітсько-румунських переговорів пише румунська преса, що переговори увінчаються успіхом. У переговорах візьме участь міністер Бесарабії Микулец, Чичерін і Діаманді. Румунський уряд вже приготовляє над Дністром окремі бюра, для торговлі із совітськими републиками.

Вісти зза моря.

„До всього культурного світа".

З нагоди останніх масових українських віч у Зединених Державах, скликаних по ініціятиві Обеднання, відозва, видана у Львові п. з „До всього культурного світа", враз з описами останніх подій у Галичині, була вислана нашими земляками в Америці до президента Гардінґа, до державного секретаря Чарльза Юза та всіх репрезентантів посторонніх держав у Зединених Державах, з долученням масових підписів.

„Схід і Захід зійшлися в пісні".

(Гостина Українського Національного Хору в Гемптонському Інституті.)

Під таким наголовком помістили американські газети, захоплені звітом з концерту Українського Національного Хору в Гемптон (стейт Вірджінія), та з окрема з цієї нагоди статтю секретаря „Гемптонського Нормального й Агрономічного Інституту". Цей Інститут є одною з передових освітних установ для муринської молоді в Америці, та обіймає, окрім загальних курсів, школи промислу і хліборобську. Поза обовязковою програмою навчання Інститут здобув собі на півдни Сполучених Держав ще окрему музичну і співочу славу; хор студентів і музичне товариство Гемптонського Інституту плекають співочу традицію американського півдня і „чорної" народньої пісні і, з другого боку, закликають до себе всяких чужоземних співаків і музикантів, оперні товариства і орхестри, які заїзджають в Америку. Гемптонський Інститут негайно покористувався побутом О. А. Кошиця і його співаків в Америці, щоби запросити їх до Гемптон, і 22. жовтня Український Національний Хор співав у великій концертовій салі Інституту перед тисячою гемптонських студентів і другою тисячою білих і „колірових" гостей з Гемптон, Нюпорт Нюс та близьких містечок долішньої Вірджінії. „Український Хор,—читаємо в бюлетині Гемптонського Пресового Бюра, — пишно вдягнутий в рідні селянські костюми мав співати пятьнайцять пісень, але після кождої пісні його викликали на сцену ще раз і ще раз і просили співати більше. І справді, хто з нас любить музику, цей мусів почувати справжню симпатію і вдячність для українських співаків за цей незвичайний концерт.

Щоби відвдячитися українським співакам і познакомити їх з народньою музикою американського півдня, хор Гемптонських студентів заспівав для них чотири старих народніх ніґерських пісень і дві оперті на народніх ніґерських мотивах композиції Р. Натанієля Дета. Як подає далі Пресове Бюро Гемптонського Інституту оригінальні мельодії „старого півдня" надзвичайно сподобались українським співакам. з нагоди одної муринської пісні О. Кошиць сказав, що „вернувши на Україну заставить своїх учеників студіювати й інтерпретувати муринську народню музику"

Ріжні вісти.

Грецько-турецькі бої.

Над Марицою прийшло до кривавої сутички поміж грецькими і турецькими стежами. Кількох Турків убито.

Перед підписанням миру на Сході.

„Тамп" пише, що на днях буде підписаний грецько-турецький мир.

Рухи грецьких військ.

З західної Тракії доносять, що грецька армія в числі 60—70 тисяч переґруповується на кордонах і вздовж Мариці за винятком областей занятих Французами.

Югославія зброїться.

Югославянське міністерство війни зажадало від свого уряду збільшення буджету на воєнні цілі у висоті 250 міліонів динарів. Мається на меті закупити більшу кількість воєнного матеріялу.

Комуністична конференція балканських держав.

В Софії відбулася конференція комуністів балканських держав; конференцію скликали представники московського інтернаціоналу.

Новий японський посол у Відни.

Японським послом у Відни іменовано Ізо. Колишнього посла Кавакамі покликано до Японії.

Раковський у Варшаві.

Дня 16. січня по дорозі з Льозанни прибув до Варшави голова уряду совітської України Раковський.

Експльозія муніції в Софії.

В Софії вибухла муніція у фабриці воєнних матеріялів. Багато робітників, головно російських еміґрантів, згинуло наслідком експльозії.

Українська Господарська Академія в Ч. С. Р.

16. травня 1922 р. Міністерством Земельних справ Чехословацької Республики затверджено статут „Української Господарської Академії в Ч. С. Р." яко високої школи, заснованої „Українським Громадським Комітетом" в Ч. С. Р.

Академію росташовано в м. Подєбради (курортному місті), яке знаходиться в 2-х годинній їзді потягом від Праги.

На урочистому Засіданню Професорської Ради, на Ректора Академії було обрано професора І. Шовгенєва, на проректора професора Б. Іваницького, на секретаря Професорської Ради проф І. Шереметинського, на декана агрономічно-лісового відділу доцента В. Чередіїва, на декана сільсько-господарсько інженірного відділу доцента Л. Фролова, а на декана економічно-кооперативного відділу проф. Мицюка.

Перший семестр розпочато 22. червня 1922 р. і кінчається 1 го лютого 1923 року.

На першому семестрі викладались у Академії слідуючі дісципліни:

А) Аґрономічно-лісовий відділ:

а) Виклади:

Загальна ботаніка — доц. Чередіїв, 2) Ґеольоґія та мінеральоґія — проф. Шаллун і доц. Чернявський, 3) Лісівництво — проф. Іваницький. 4) Загальне скотарство — проф. Шереметинський, 5) Хемія — доц. Вікул. 6) Фізика — лектор Лисянський, 7) Ґеодезія — доц. Грабина і доц. Косюра, 8) Вища математика — інжен. Туркало (в м. грудні 1922 р. помер трагічно в Празі), 9) Політична економія — проф. Мицюк.

б) Мови: 10) Українська — д-р М. Левицький, 11) Чеська — д-р Бочковська, 12) Німецька — лект. Безпалко.

в) Вправи: 1) по ботаніці, 2) по лісівництву, 3) по мінеральоґії, 4) по ґеодезії. 5) по фізиці.

Вправами керували відповідні професори.

Всього викладових годин на агрономічно-лісовому відділі в 1 семестрі було 48.

Аґрономічно-лісовий відділ має підвідділи:

Агрономічний і лісовий. Студентів на цьому відділі 83.

Б) Сільсько-господарсько інженірний відділ.

а) Виклади: 1) Аналітична ґеометрія — проф. Шовгенів, 2) Нарисна ґеометрія — доц. Сокович, 3) Діфференціональний рахунок — інж. Туркало, 4) Фізика — лектор Лисянський, 5) Хемія — доц. Вікул, 6 Геольоґія та мінеральоґія — проф. Шадлун і доц. Чернявський, 7) Ґеодезія — доц. Грабина і доц. Косюра, 8) Рисунки — доц. Міхайловський.

б) Мови: 9) Українська — др. М. Левицький, 10) Чеська — д-р Бочковська, 11) Німецька — лект. Безпалко.

в) Вправи: 1) по аналітичній ґеометрії, 2) по фізиці, 3) по мінеральоґії, 4) по ґеодезії.

Сільсько-господарсько-інженірний відділ має підвідділи:

Мелєоративний, ґеодезійний і технольоґічний.

Викладових годин в 1 семестрі було 46.

Студентів на цьому відділі 54.

В) Економічно-кооперативний відділ.

а) Виклади: 1) Політична економія — проф. Мицюк, 2) Економічна ґеографія — доц. Чередіїв, 3) Енцикльопедія права — проф. Ейхельман, 4) Історія статистики — проф. Щербина, 5) Демольоґія — доц. Шрамченко, 6) Зовнішня економічна політика — доц. Гольдельман, 7) Історія економічних думок та історія господарського побуту — проф. Мицюк, 8) Теорія кооперації — доц. Мартос.

б) Мови: 9) Українська — д р М. Левицький, 10) Чеська — д-р Бочковська, 11) Французька — лек. С. Русова, 12) Німецька — лек Безпалко.

в) Вправи: 1) по політичній економії, 2) по статистиці, 3) по економічній політиці, 4) по економічній ґеоґрафії, 5) по споживчій кооперації. Всього викладових годин на 1 семестрі було 35.

Кооперативно-статистичний відділ має підвідділи: економічний, кооперативний і статистичний

Студентів на цьому відділі 86.

Авдиторії й кабінети Академії ростошовані в кількох будинках м. Подєбрад.

Виклади на всіх 3-х відділах розпочинаються о год. 9·40 рано й продовжуються до вечера, з півторагодинною перервою на обід.

Практичні вправи відбуваються після обіду.

З 10. січня по 1. лютого ц. р. зроблена перерва, підчас якої будуть переведені іспити на всіх відділах.

1. лютого 1923 року розпічнеться в Академії другий семестр.

На другому семестрі мають бути введені нові катедри по науковим дисциплінам, між иншими — по загальній зоольоґії — лект. Королів, по українській історії — проф. Біднов, по праву — проф. Старосольський.

Інституції при Академії.

А. Академічні: 1) Канцелярія Академії, 2) Бібліотека (у бібліотеці на 1. січня 1923 р. було 1250 ріж. назв у 2000 томах. Крім того отримувалось до 40 ріжних періодичних видань. При бібліотеці є читальня).

Кабінети: 3) Статистично-економічний. 4) Ґеольоґічних наук.

Дописи з краю.

Рудеччина.

Поліція забирає з церкви гроші заколядовані на церков.

Як щорічно, ходили колядники з Болозви долішної, рудецького пов., по своїм селі колядувати на дім божий і инші богоугодні цілі. Підчас колядування постерунковий з Купнович нових Тимків (бувший Українець і гр.-кат.) наказав Івановн Голевичеви, церковному провізорови, щоби заколядованих грошей не дав парохови (о. Онишкевичеви з Купнович старих), „бо дасть свої гроші", тому, що всякі збірки староство заборонило. А треба знати, що 1915 р. в Болозві з селом згоріла і церков і люде збирають гроші на будову церкви. Третого дня свят підчас Богослуження провізор доніс о жандармській напасти парохови. Парох вписав заколядовані гроші до церковної книги приходів і розходів і наказав грошей нікому не видавати. Два рази ще в ночи Тимків приходив до Болозви і вимагав від Голевича, щоби видав заколядовані гроші, на що Голевич не згодився. З пятниці на суботу з 12. на 13. с. м. прийшов Тимків з иншим постерунковим Якубяком до Болозви, закликав через поліцая провізора, котрий саме клався спати, до війта із приказу команданта постерунку Рибака, жадав видачі грошей і книги церковних приходів і розходів. Коли ж провізор знов не хотів послухати, то Тимків візвав Голевича, старого чоловіка, щоб з ним ішов на постерунок. Під тим примусом Голевич в супроводі Тимкова пішов — вже була близько північ — до церкви, забрав гроші і книжку приходів і розходів і віддав у війта Тимковому. Грошей було 65.500 мк; де ті гроші і книжка находяться, не знати. В наслідок того прийшов постерунковий Якубяк з громадським урядником до пароха в Купновичах старих 15. с. м. і зажадав пояснення, чи і на яку ціль парох зааранжував збірку підчас коляди. Парох запротестував проти вмішування поліції в церковні справи; на що він зарядив коляду, про се говорив публично в церкві на проповіди і — відмовив всяких зізнань. Про се надужиття власти державної поліції доніс парох Еп. Консисторії в Перемишлі

ВП. Передплатників в Чехословаччині просимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видави. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листовно. — *Адміністрація.*

ОСТАННІ ВІДОМОСТИ.

Телеграми польської агенції телеграфічної.

Надзв. повновласний литовський міністер у Клайпеді.

Клайпеда. Литовське правительство іменувало б. президента литовської республики Сметану надзвичайним повновласним міністром при міжсоюзній комісії в Клайпеді.

Французькі наради в справі Поруря.

Париж. Поанкаре та міністри війни, фінансів, публ. робіт і освободжених земель щодня відбуватимуть по два засідання, рано і вечером, для обговорення положення, витвореного в Порурю, на основі напливаючих звітів.

Брантінґ у справі Поруря.

Льондон. Як довідується „Уестминстер Гезет", Брантінґ задумує на найблизшому засіданні Ради Союза Народів виступити з предложенням віддати справу Поруря під арбітраж Союза Народів.

Отворення засідання Ради Союза Народів.

Париж. „Дейли Телеграф" доносить, що отворення засідання Ради Союза Народів мається відбути в Женеві, 31. ц. м. На цій сесії мається обговорювати справу теперішних французько-німецьких відносин В Парижі заперечують цю вістку.

Замкнення банків.

Дісельдорф. Яко протест проти французьких окупаційних властей, всі банки замкнули свої бюра. Також біржа не є чинна.

Заборона слухатися окупаційних властей.

Берлін. Вольф. Німецьке правительство, а також краєві правительства Прусії, Баварії, провінції Есен і Ольденбурга видали розпорядки, на основі котрих забороняється слухатися приказів окупаційних держав. Урядники мають приміняватися до розпорядків власного правительства.

Окупаційні розпорядки.

Дісcедорф. Окупаційні власти видали три розпорядки в справі засеквестрування податків від угля, в справі стану скарбової каси та її впливів і доходів з державних лісів, а також у справі видістання всіх актів, відносно згаданих жерел доходу.

Арештування комуністичного посла.

Париж. Комуністичного посла Кашена після короткого переслухання на поліції, арештовано.

Відповідь на протест Чічеріна.

Льозанна. На протест Чічеріна союзники відповіли, що комісія для справ проток збереться в найблизшому часі. Російській делеґації дається реченець, потрібний для розглянення тексту проєктованої конвенції.

Бойкот.

Берлін. Вольф. Союз власників копалень у Берліні постановив не приймати відтепер французьких і бельгійських гостей і не купувати вин, лікерів і харчів у французьких і бельгійських жерел.

Інтернаціонал у справі окупації.

Льондон. „Мовнін Повст" звідомляє з Амстердаму, що комітет синдикалістичного інтернаціонала запросив на день 23. ц. м. до Амстердама представників міжнародного комітету в Льондоні і Відні для обговорення положення в Порурю.

Льондон. Як довідується „Мовнін Повст", викон. комітет III. інтернаціонала звернувся до амстердамського і віденського інтернаціонала з предложенням проголосити загальний страйк на день 31. п. м. на знак протесту проти окупації Поруря. Відозву підписали: Кляра Цеткін, Радек і англійський комуністичний посол Нюбольд.

Англійська преса про Клайпеду.

Льондон. „Дейли Тел." пише, що нерозумно є заявляти, що клайпедські події наступили за намовою Німеччини. Бож німецьке правительство поручило своїму представникови в Ковні захадати звороту повновластей. Кореспондент „Д. Т." представляє клайпедські події яко самостійний спонтанічний рух зі сторони Литви.

Напад Болгарів.

Білгород. Час. „Аваля" звідомляє, що в днях між 8. і 16-го січня зоружена болгарська ватага напала на село Кадріфакою, що між Іштипом і Велесом, підпалювала доми й убивала мешканців. Часопис констатує, що було 20 людей убитих і 60 ранених. Опісля ватага перейшла границю, забравши зі собою добичу. Військові власти рішили скріпити жандармерією пограничні військові відділи.

Барту про окупацію.

Париж. Промовляючи в „Societe de Conference", Барту підчеркнув злу волю Німеччини і як повинна відповісти за спричинення війни. Німеччина, що має лише пошанівок для акту сили, вперве подалася після переведення окупації Дуїсбурга і Дісельдорфа та приобіцяла перевести роззброєння і засудити винуватих. Обговорюючи справу відшкодувань, Барту виказав кривдячу непропорціональність жертв, понесених Францією, котра видала на відбудову 98 міліярдів фр., коли в тому самому часі Німеччина заплатила лише 12 міліярдів. В цих услівях було би неможливо прийняти точку погляду англійської політики. Засоби, які поробили союзники, оперті на правних основах. Німеччина покликується на версайльський договір, який нарушує від трьох літ. Не бажаємо — кінчив Барту — загибелі або руїни Німеччини, але мусимо відібрати це, що нам належиться, щоби могти жити. Домагаємося лише виконання договору, котрий зробив кінець війні, зовсім обдумано спровокованій Німеччиною.

5) Ботанічний, 6) Геодезійно- лістовлашовальний, 7) Фізичний, 8) Хемічний, 9) Семінар по економічній політиці, 10) Кабінет лікаря, 11) Матуральні курси, які складаються з 3 груп. На курсах тепер вчиться 120 матуристів.

Б. Приватні: 1) Кооператив — має крамницю й їдальню. 2) Дві студентські академічні громади. Кожда з цих громад істнує на підставі окремого статуту. 3) Студентська бібліотека й читальня. 4) Т-во по розповсюдненню кооперативних наук. 5) Бібліографічний гурток. Видає власний періодичний орган „Українське Книгознавство". В 1923 році вийшло три числа. 6) Мистецький гурток — „Сонцесвіт". 7) Гурток есперантистів. 8) Видавниче Т-во при Українсько-Госп. Академії в Ч. С. Р. На 1. січня 1923 р. Т-вом видано 37 окремих назв, розміром 121 друкарських аркушів, а цифра оборотового капіталу на 1. січня виносила 46.550 кор. чеськ. Кількість членів Т-ва 67. Т-во має свою книгарню.

Серед студентства істнують також певні партійні угрупування — ес-ери, ес-деки, хлібороби, народні обєднанці. Праця цих угрупувань до сього часу ні в чому не проявлена, крім хиба того, що тепер у Подебрадах замісць одної, істнує дві студентські академічні громади.

Подаючи всі ці дані у формі хроніки, варто булоб зробити певний підсумок всього того, що зроблено нашим громадянством за цих кілька місяців свого перебування в Подебрадах. Але це покищо годі зробити, бо справа, властиво, лише розпочинається. Треба тільки зазначити, що все те, що тут робиться, — розпочато з нічого. І не дивлячись на несприятливі умови еміґрантського життя, справа української культури в Академії росте з кождим днем. І треба сподіватись, що ті надії, які покладають на українську інтелігенцію на еміграції — вона виправдає.

А. І.

Для „Рідної Школи".

Було се в часі процесу Фелака виборів до польського сойму. Саме тоді сидів у ковельській тюрмі посол Марко Луцкевич. Скупі вісти про події на світі доходили до нього поза тюремну решітку. Зродилася у ньому думка шось таке зробити, аби з сього була памятка подій і користь для справи і признання для молоді.

І написав — по всій імовірности — автобіографічні спомини з наймолодших літ. Спомини дітей-молоді, коли вони самочинно виховували себе, самочинно реагували на люті й тяжкі відносини в школі і поза школою і своїм діяльним впливом виховували не тільки себе, але також своїх батьків. Батьки з свойого боку впливали на самокритику молоді і діяльні риси характеру молодечої душі уводили у відповідне русло.

Писані у вязниці спомини хотів присвятити, героєви дня. Одначе звернено увагу автора на можливість конфіскати і в наслідку сього вийшла річ без присвяти з високим призначенням усього прибутку на „Рідну Школу". Други автора дали наклад і перед нами невеличка, але гарна й симпатична книжечка „Наші Штукарі".

Прочитати її буде цікаво всякому. Молодь матиме приємність і розривку найде чимало до передумання і наслідування. Найде й науку, подану у формі не моралізаторській, але яка пливе із життєвого факту з залізною послідовністю. Старші переживатимуть свої молодечі літа, бо автор зачерпнув тему з життя, з пережитого. Виховник має до діла з матеріялом, необхідним для нього на кождому кроці. Історик культури найде у ній дані для розвитку свідомости і зросту національної ідеї. Освітний, суспільний і політичний діяч найде у поширенні книжечки цінну поміч у роботі над піднесенням рівня нашої культури.

А „Рідна Школа"? Вона крім моральних цінностей книжечки, скористає ще й матеріяльно. Невеличкий наклад, ціна не надмірно висока (бо 1000 мп.) — хиба уможливить, що книжечка швидко, без непотрібної і коштовної реклями розійдеться і дасть поважний прибуток. І коли доводиться мені доволі широко писати про появу книжечки, то тільки тому, щоби випередити евентуальне нарікання, що жадати 1000 мп. за невеличку книжечки, таки троха за багато. Треба тямити, що тут ціль і ідея, з якої врнули „Наші Штукарі", важні, а не ціна.

Купувати й замовляти у всіх українських книгарнях. З того скористає тільки „Рідна Школа".

М. Галущинський.

НОВИНКИ.

Святочний сбхід 22-го січня відбудеться у салі Муз. Тов. Лисенка не о 5 год. тільки о 7 год. вечір.

—о—

— Конфіската. Попереднє (15) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за цілий малий фейлетон п. з. „Йордан", з якого остався тільки заголовок і підпис.

— Нічого собі почта! Нам принесено інтересного листа малого хлопчика до сестри, в якому він пише: „Напиши мені — що було в тім пакунку, що Ти мені прислала на свята, бо з почти принесено пакунок вже розпакований, а всередині було кілька камінців..." Лист датований і Бучач, 12. січня 1923 р.

— Свято 22. січня. У вівторок дня 22. січня ц. р. відбудеться в салі музичного інституту М. Лисенка Святочний Вечір в пропамятні 5-літньої роковини проголошення української державности. В програму свята увійдуть промови, реферат, хорові, сольові та інструментальні продукції і декламації. Звертається увагу, що Вечір починається о 7. годині вечером а не о 5., як було хибно подано.

— Утеча Старкевича з Бриґідок. Оноді втік з Бригідок відомий польський комуніст Родзень-Старкевич, засуджений на досмертну вязницю. Утеча була з гори упланована.

— Звільнення Круліковського з тюрми. На ононішному засіданню реґуляміновоі комісії польського сойму порішено звісити карне поступування проти комуністичного посла варшавського округа Круліковского.

— Гринько Реєс гуляє. Нічию 15. ц. м. напало чотирьох узброєних бандитів на дім братів Вайлерів в Отинівцях, ходорівського повіту, які стероризувавши присутних, приступили до грабежі. Сімонови Вайлерови забрали готівку в сумі поверх 2 мілонів марок і біжутерію тоїж вартости та 2 футра, багато гардероби, білля і сукна. Від Сімона Вайлера пішли бандити до його брата Айзіга, якому забрали біжутерію, гардеробу і білля вартости кількох міліонів марок. По переведенії грабежі сіли бандити в залубні і поїхали „собі" в напрямі Чорного Острова. Погоня жандармерії осталася без успіху.

— Друкарські помилки. Склад статті „Пімста" III., а саме кінцевий уступ розсипався при ломанню, наслідком чого звилися в статті деякі разячі помилки. І так в рядку 12 з долу замісць „непростиму політику" має бути: „непростиму помилку", — зам. „втягнути" — „втягнути", — зам. „дже" — „вже", зам. „става" — „стала", зам. „віяльности" — „діяльности".

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.